

Accenten & Tendensen

Ontwikkelingen op het gebied van discriminatie, vrouw/man-emancipatie, LHBTIQ+-emancipatie en inclusie in Rotterdam – 2019-2023

November 2023

In Accenten & Tendensen bespreken we de belangrijkste ontwikkelingen op het gebied van inclusie, discriminatie, vrouw/man-emancipatie en LHBTIQ+-emancipatie in de gemeente Rotterdam. We laten in vogelvlucht een aantal gebeurtenissen passeren uit de periode september 2019 tot en met oktober 2023 die kenmerkend zijn voor de ontwikkelingen in Rotterdam en die impact hadden in de stad.

Accenten & Tendensen is een uitgave van IDEM Rotterdam die vanaf 2016 om de zes maanden verschijnt en vanaf 2019 onregelmatig. Dit is de negende editie van deze publicatiereeks.

In deze editie worden de volgende thema's besproken:

- discriminatie
- LHBTIQ+-emancipatie
- vrouw/man-emancipatie
- inclusie
- armoede
- coronacrisis

Discriminatie

Registratie discriminatie-incidenten

In april 2023 is de [Monitor Discriminatie 2022, politie-eenheid Rotterdam](#) verschenen. Dit rapport geeft een overzicht van alle discriminatiemeldingen of discriminatie-incidenten die in 2022 binnen de politie-eenheid Rotterdam zijn geregistreerd door onder meer de politie en de lokale antidiscriminatievoorziening RADAR.

De cijfers zijn uitgesplitst per gemeente. In Rotterdam registreert antidiscriminatievoorziening RADAR over het jaar 2022 250 meldingen over discriminatie binnen de gemeente Rotterdam en 301 meldingen door een inwoner van Rotterdam. In 2019, 2020 en 2021 zijn deze cijfers als het gaat om gemelde discriminatievoorvallen in Rotterdam

respectievelijk 229, 240 en 248. In 2019, 2020 en 2021 zijn deze cijfers als het gaat om gemelde discriminatievoorvallen door een inwoner van Rotterdam respectievelijk 281, 674 en 355. De meeste meldingen bij antidiscriminatievoorziening RADAR hebben betrekking op de discriminatiegrond herkomst/huidskleur. De hoge uitschieter (674) in 2020 komt door een carnavalsnummer over het coronavirus waar veel Nederlanders, met name met een Aziatische achtergrond, aanstoot aan namen.

De politie registreert in 2022 486 discriminatie-incidenten in Rotterdam. In 2019, 2020 en 2021 gaat het om respectievelijk 452, 470 en 520 discriminatie-incidenten. Het grootste deel van de door de politie geregistreerde incidenten heeft betrekking op de grond herkomst of huidskleur. Seksuele gerichtheid komt op de tweede plaats.

Discriminatie-index Rotterdam

In het kader van het Inclusivity Project waarin antidiscriminatievoorziening RADAR en de Erasmus Universiteit samenwerken is er een [discriminatie-index](#) voor Rotterdam ontwikkeld. De Discriminatie-index geeft inzicht in verschillen in ervaren discriminatie tussen buurten. Hoe hoger de scores, des te hoger is de voorspelde discriminatie in een buurt. De index varieert van 0 tot 200, waarbij 100 het gemiddelde voor Rotterdam aangeeft. De verwerkte data zijn afkomstig van het CBS, RADAR en het wijkprofiel van de gemeente Rotterdam.

Anti-Aziatisch racisme

In december 2019 vindt de uitbraak van het coronavirus in de Chinese stad Wuhan plaats. Daarna worden Nederlanders met een Chinese of Oost-Aziatische achtergrond in toenemende mate geconfronteerd met racistische uitlatingen. Op donderdag 6 februari 2020 draait Radio 10-dj Lex Gaarhuis een carnavalslied over het coronavirus. Het lied is

smakeloos en kwetsend met teksten als: ‘Hé jongens, dat virus neemt geen pauze / we motten dat niet hebben in ons land / het komt allemaal door die stink-Chinezen’. Dit Carnavalsnummer leidt tot veel [meldingen](#) bij de antidiscriminatievoorzieningen waaronder RADAR in Rotterdam. Rijnmond TV [bericht](#) over een gesprek over een ontmoeting op 19 februari 2020 waarin een delegatie van de Chinese gemeenschap in Rotterdam met wethouder Bert Wijbenga het gesprek aangaat over discriminatie en racisme.

Black Lives Matter en reactie gemeente

Op 25 mei 2020 sterft de zwarte Amerikaan George Floyd in de stad Minneapolis door toedoen van buitensporig politiegeweld. Zijn dood wordt gefilmd en de beelden van zijn dood leiden eerst in de VS en daarna in andere landen tot protesten tegen racisme en politiegeweld onder de slogan Black Lives Matter (BLM). In Nederland worden verschillende protesten gehouden. De eerst vindt plaats in Amsterdam op 1 juni. Op 3 juni 2020 wordt een demonstratie gehouden in Rotterdam. Door toedoen van deze demonstraties komt racisme en de bestrijding daarvan op de politieke agenda. Gemeente Rotterdam spreekt met organisaties en individuele Rotterdammers over de vraag: hoe pakken we het hardnekkige en structurele probleem van racisme in onze samenleving aan? Gemeente Rotterdam komt daarna met het plan [‘Rotterdam tegen Racisme 2020-2022. Intensiveringsplan Relax’](#). Het plan is eind 2020 goedgekeurd door de gemeenteraad en loopt tot en met 2022. Het plan vormt een aanvulling op het plan [‘Relax. Dit is Rotterdam. Actieprogramma Integratie & Samenleven 2019 – 2022’](#).

Nationaal Coördinator tegen Discriminatie en Racisme

Sinds 15 oktober 2021 is Rabin Baldewsingh actief als eerste Nationaal Coördinator tegen Discriminatie en Racisme. In de eerste helft van 2022 heeft de Nationaal Coördinator door middel van gesprekken en sessies met experts en ervaringsdeskundigheden input opgehaald voor het nationaal programma tegen racisme en discriminatie. Zo zijn er in totaal 22 Town-hallsessies georganiseerd. In Rotterdam vindt op 29 maart een [Townhallsessie](#) plaats over institutioneel racisme. Op 19 september 2022 overhandigt de Nationaal Coördinator tegen Discriminatie en Racisme het eerste aan de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Het Nationaal Programma geeft een overzicht van lopend beleid van de landelijke overheid. Daarnaast zijn er in het Nationaal Programma tekstdelen in kaders. Dit zijn voorgestelde versterkingen van beleid; nieuwe initiatieven die nieuw elan moeten geven aan het bestrijden van dit onrecht in de Nederlandse samenleving.

Racisme binnen de politie

Op 30 juni 2020 [bericht](#) de NRC over racistisch taalgebruik dat door politieagenten in een appgroep was gebezigd. Het gaat om vijf agenten in Rotterdam. In de appgroep werden personen met een migratieachtergrond onder meer aangeduid als “kankervolk, kutafricanen en pauperallochtonen” op wie ze willen “schieten”. Op 25 februari 2021 [bericht](#) NRC dat de vijf agenten in kwestie worden bestraft met de lichtste disciplinaire sanctie: een schriftelijke berisping. Die straf wordt opgelegd, omdat volgens hun korpschef Fred Westerbeke uit onderzoek is gebleken dat het “goede dienders” zijn “die oprecht spijt hebben”. Op 25 maart [bericht](#) de NRC dat diverse leden van de Rotterdamse gemeenteraad niet begrijpen dat agenten enkel een schriftelijke berisping hebben gekregen. Bijna de hele gemeenteraad vindt

dat politiechef en burgemeester te zacht hebben opgetreden.

Discriminatie door de belastingdienst in de toeslagenaffaire

Op 17 juli 2020 publiceert de Autoriteit Persoonsgegevens haar [rapport](#) over de werkwijze van de Afdeling Toeslagen van de Belastingdienst inzake de (dubbele) nationaliteit van aanvragers van kinderopvangtoeslag. Daarin wordt geconcludeerd dat de werkwijze van de afdeling Toeslagen van de Belastingdienst onrechtmatig, discriminerend op grond van afkomst en daarmee onbehoorlijk was en in strijd met de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG). In de gemeente Rotterdam zijn ruim 9200 mensen mogelijk slachtoffer van de toeslagenaffaire, zo deelt de gemeente mee in een [brief](#) van 22 december 2022 aan de gemeenteraad. Rotterdam is de gemeente met de meeste getroffen. Door fouten van de Belastingdienst in zijn fraudejacht moesten deze ouders bedragen terugbetalen oplopend tot meer dan honderdduizend euro, vaak zonder betalingsregeling. Mensen met lage inkomens en met een migratieachtergrond waren veelal de dupe, wat hun levens onherstelbaar verwoest kan hebben. De rijksoverheid en gemeenten (waaronder Rotterdam) hebben een hersteloperatie ingezet.

Algoritmes

In 2018 zijn alle inwoners van de wijken Bloemhof en Hillesluis in 2018 doorgelicht door het Systeem Risico Indicatie (SyRI). Dit opsporingssysteem combineert informatie uit verschillende overheidsdatabases en licht met behulp van algoritmes de data van een complete wijk door op verdachte patronen. Op 5 februari 2020 [oordeelt](#) de Rechtbank Den Haag dat de wetgeving die de inzet van SyRI regelt in strijd is met hoger recht. De wetgeving

voldoet volgens de rechtbank niet aan artikel 8 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM). Dit artikel beschermt het recht op respect voor het privéleven. De gemeente Rotterdam was al gestopt met het gebruik van SyRI voordat de rechtbank dit oordeel velde.

In november 2021 publiceert de Algemene Rekenkamer van de gemeente een [rapport](#) over het gebruik van algoritmes door de gemeente Rotterdam. Geconcludeerd wordt dat de gemeente Rotterdam ter ondersteuning van haar besluitvorming gebruikmaakt van algoritmes. Hoewel binnen de gemeente aandacht bestaat voor ethisch gebruik van algoritmes, is het besef van de noodzaak hiervan nog niet heel wijdverbreid. Dit kan leiden tot weinig transparantie van algoritmes en vooringenomen uitkomsten, zoals bij een algoritme gericht op de bestrijding van uitkeringsfraude.

Op 6 maart 2023 publiceert [Vers Beton](#) de resultaten van een onderzoek waaruit blijkt dat de gemeente Rotterdam bij het opsporen van bijstandsfraude gebruik heeft gemaakt van een zeer dubieus, discriminerend algoritme. Het gevolg daarvan is dat vooral jonge moeders en mensen die de Nederlandse taal niet goed machtig zijn de dupe werden van strikte controle. Het onderzoek is een coproductie van Follow The Money, Vers Beton, Argos en Lighthouse Reports.

Slavernijverleden

Op 19 december 2022 biedt minister-president Rutte excuses aan voor het Nederlands slavernijverleden. In een [toespraak](#) die hij houdt in het Nationaal Archief in Den Haag in aanwezigheid van vertegenwoordigers van organisaties die zich sterk maken voor erkenning van de gevolgen van slavernij. Op 1 juli 2023 biedt Koning Willem-Alexander in een toespraak zijn excuses aan voor het

Nederlandse slavernijverleden. Dat doet hij bij de Nationale Herdenking Slavernijverleden in Amsterdam. Op 30 juni 2018 had burgemeester Aboutaleb de regering al opgeroepen om excuses aan te bieden voor het Nederlandse slavernijverleden. Dit deed hij tijdens [Keti Koti](#), de herdenking van de slavernij in Nederland, Suriname en de Nederlandse Antillen.

In het kader van de erkenning van het slavernijverleden en koloniaal verleden van de stad Rotterdam verschijnt er in 2020 een [drietal boeken](#): *Het koloniale verleden van Rotterdam, Rotterdam in slavernij* en *Rotterdam, een postkoloniale stad in beweging*. Het gaat om een bundel artikelen over de koloniale geschiedenis van de stad, een boek over het slavernijverleden van Rotterdam en een bundel met reflecties op de erfenissen van deze geschiedenis. De boeken laten zien dat Rotterdamse bestuurders en ondernemers eeuwenlang nauw betrokken waren bij slavernij en kolonialisme.

Racisme in voetbal

Op 17 november 2019 wordt de voetbalwedstrijd FC Den Bosch tegen Excelsior in de eerste divisie van het betaald voetbal tijdelijk gestaakt door de scheidsrechter vanwege racistische spreekwoorden en uitlatingen uit het publiek die waren gericht tegen Excelsior-speler Ahmad Mendes Moreira. FC Den Bosch ontkent in eerste instantie dat er sprake was van racisme, maar moet het racisme jegens de Excelsior-speler uiteindelijk toch erkennen. Dit incident is voor de nationale voetbalbond (KNVB) en de rijksoverheid de directe aanleiding om het nationale actieplan tegen discriminatie in het voetbal 'Ons voetbal is van iedereen: Samen zetten we discriminatie buitenspel' op 8 februari 2020 te lanceren. Dat plan loopt tot 2023. De laatste monitor van dit plan concludeert dat de KNVB en partners in de periode 2000-2022 veel gedaan hebben om

discriminatie in het voetbal tegen te gaan. Toch zijn de uitdagingen nog onverminderd groot. Inzet op antidiscriminatie in het voetbal op de langere termijn is nodig. De maatregelen die zijn genomen in het kader van het plan hebben bijgedragen aan meer steun voor en inzet op antidiscriminatie. Maar voor een bredere cultuuromslag is een vervoliprogramma nodig. Een belangrijk doel was ongewenst gedrag beter te signaleren en hier sneller tegen te kunnen optreden. Maatregelen hiervoor zijn de app DiscriminatieMelder, aparte registratie van 'discriminerende beledigingen' in het tuchtreglement en proeven met 'slimme technologie' in het betaald voetbal.

Discriminatie bij woningverhuur

In mei 2021 verschijnt een [onderzoek](#) van antidiscriminatievoorziening RADAR naar discriminatie bij woningverhuur in Rotterdam. Het toont door middel van ruim 500 correspondentietesten geen discriminatie op grond van etnische achtergrond aan. Mannen met een Chinees- of een Marokkaans-klinkende naam worden niet significant minder vaak (of vaker) uitgenodigd voor de bezichtiging van een huurwoning dan mannen met een Nederlands-klinkende naam. Deze uitkomsten zijn in lijn met het landelijke onderzoek, waar in de vier grote steden samen ook geen significant verschil werd gevonden tussen reacties aan personen met een Marokkaans- en een Nederlands-klinkende mannaam. De 41 mysterycalls met makelaars gaven als resultaat aan dat 11 makelaars bereid waren om mee te werken aan discriminerende verzoeken van een verhuurder.

In december 2022 verschijnt een vergelijkbaar [onderzoek](#) uitgevoerd door onderzoeksbureau Verwey-Jonker. Voor het onderzoek zijn 500 correspondentietesten uitgevoerd. Het blijkt dat vooral mannen met een Marokkaans-klinkende naam minder vaak worden uitgenodigd dan mensen met een Caribisch-klinkende achternaam en mensen met een Nederlands-klinkende achternaam. In het

onderzoek wordt ook met mysterycalls gekeken in hoeverre bemiddelaars of makelaars bereid zijn om mee te werken aan discriminerende verzoeken van een verhuurder. 80 procent van de gebelde bemiddelaars/makelaars wilde meewerken als de acteurs vroegen om bijvoorbeeld mensen met een migratie-achtergrond, of mensen die de taal niet heel goed beheersen, uit de selectie te houden. 40 procent van de gebelde makelaars zei in het telefoongesprek expliciet dat dat een discriminerend verzoek is, maar een deel wilde er toch aan meewerken. Ze zeggen dan dat ze er voorzichtig mee om moeten gaan, bijvoorbeeld door het nergens op te schrijven.

Racisme tijdens jaarwisseling

Op 1 januari 2023 worden tijdens de jaarwisseling racistische leuzen geprojecteerd op de pyloon van de Erasmusbrug in Rotterdam. RTV Rijnmond bericht op zijn [website](#) dat precies om 0:00 uur er onder meer ‘white lives matter’ en ‘zwarte piet deed niets verkeerd’ te lezen is. Uit beelden die een NRC-journalist van een buurtbewoner kreeg, blijkt dat er ook een nazistische website werd geprojecteerd met de woorden ‘Word lid’. Antidiscriminatievoorziening RADAR laat [RTV Rijnmond](#) weten zeer verontwaardigd te zijn over de leuzen en zich zorgen te maken. RADAR is bang dat veel Rotterdammers zich door de actie onveilig voelen. In een [persbericht](#) laat het Openbaar Ministerie weten dat het van mening is dat de uitingen strafbaar zijn. Op basis van de context waarin de uitlatingen zijn gedaan en de samenhang daarvan meent het Openbaar Ministerie dat er sprake is van discriminatie.

LHBTIQ+-emancipatie

Roze kameraden

Op 15 augustus 2021 laat [RTV Rijnmond](#) Paul van Dorst, een van de oprichters van de

supportersvereniging ‘Roze Kameraden’ aan het woord. De Roze Kameraden is een groep Feyenoord-supporters die zich identificeren als LHBTIQ+. Het doel van de [vereniging](#) is om de acceptatie van de LHBTIQ+-supportersclubgemeenschap te verbeteren onder voetbalfans, in het bijzonder bij Feyenoord. Een week later bericht [TV Rijnmond](#) dat de Rotterdamse sportschool van Paul van Dorst in het weekend van 21 en 22 augustus is beklad met anti-homoleuzen. De leuzen zijn expliciet gericht aan de oprichters van de nieuwe supportersclub. Roze Kameraden gaat desondanks door. Maar ze blijven te maken krijgen met bedreigingen en beledigingen, met als hoogtepunt een spandoek tijdens de Conference League-finale in Tirana met doodswensen aan Paul van Dorst. Gangmaker achter de bedreigingen tegen de Roze Kameraden is Max V. uit Rijswijk, zo blijkt uit een rechtszaak. Hij wordt gezien als de leider van de RJK, de Rotterdam Jongeren Kern, een groep die zorgde voor vernielingen, bekladdingen, doodsb bedreigingen, brandstichting en geweld tegen agenten. Op 19 oktober 2023 [veroordeelt](#) de Rechtbank Rotterdam hem tot drie jaar gevangenisstraf. In juni 2023 ontvangt Paul van Dorst de [Jos Brink Innovatieprijs](#). De Roze Kameraden werken volgens de jury van de prijs aan ‘een cultuurverandering in de voetbalwereld, waardoor iedereen zichzelf kan zijn’. De Jos Brink Prijs is een initiatief van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Via deze prijs wordt extra aandacht besteed aan een persoon, groep of instelling die zich inzet voor de acceptatie en veiligheid van LHBTIQ+ personen.

Omnibusenquête 2022

Uit de gemeentelijke [omnibusenquête](#) gehouden in 2022, blijkt dat 87 procent van de Rotterdammers het er (helemaal) mee eens is dat iedereen het leven moet kunnen leiden dat diegene wil, en dat dat ook geldt voor

homoseksuele mannen of vrouwen en transgender personen. 4 procent is het daar (helemaal) niet mee eens.

Roze Zaterdag in Rotterdam

Roze Zaterdag is de Nederlandse versie van de Gay Pride Parade, die in 1977 voor het eerst gehouden werd en jaarlijks in telkens een andere stad plaatsvindt. Op 19 juni 2022 vindt het in Rotterdam plaats. Het valt samen met de Rotterdamse [Pride-week](#) vol festiviteiten, lezingen en protesten. Doel is het streven naar een inclusieve stad waarin iedereen zich welkom en thuis voelt, ongeacht seksuele gerichtheid, genderidentiteit, leeftijd, culturele achtergrond, religie, lichaamskleur of lichaamsvorm, en waar acceptatie en diversiteit de boventoon voert.

Vrouw/man-emancipatie

Streep door Rotterdams verbod op straatintimidatie

Op 1 januari 2018 stelt de gemeente straatintimidatie strafbaar door middel van een nieuw artikel in de Algemene Plaatselijke Verordening van Rotterdam (APV). Doel was met name het beschermen van vrouwen en meiden tegen seksuele straatintimidatie. Op 19 december 2019 [oordeelt](#) het Gerechtshof Den Haag in een zaak dat de bepaling in de Rotterdamse APV die straatintimidatie strafbaar stelt, in haar geheel in strijd is met de vrijheid van meningsuiting zoals bepaald in de grondwet. Op het grondrecht van de vrijheid van meningsuiting kan alleen door de Tweede en Eerste Kamer gezamenlijk een beperking worden ingevoerd. Op 4 juli 2023 neemt de Tweede Kamer het [wetsvoorstel](#) Wet seksuele misdrijven aan. Met deze wet wordt de strafrechtelijke bescherming tegen aanranding en verkrachting, online seksueel misbruik en seksuele intimidatie verruimd. Zowel seksuele

intimidatie op straat als online wordt strafbaar gesteld. De Eerste Kamer moet nog stemmen over het wetsvoorstel.

Inspectieonderzoek naar de aanpak van de stalking door Bekir E.

In oktober 2019 publiceert de Inspectie Justitie en Veiligheid een [rapport](#) naar hoe verschillende instanties gehandeld hebben in de zaak rond de stalking van Hümeyra Ergincanli door Bekir E.. De 16-jarige Hümeyra werd op 18 december 2018 doodgeschoten in Rotterdam door haar ex-vriend Bekir E.. Hümeyra deed in de loop van 2018 diverse keren aangifte tegen hem van stalking en bedreiging. De Inspectie concludeert dat de politie, de Reclassering, Veilig Thuis, Slachtofferhulp, het Veiligheidshuis en het Openbaar Ministerie in de periode tussen 8 mei en 18 december 2018 ernstig tekortschoten in hun handelen in deze zaak. Betrokken organisaties hadden onvoldoende aandacht voor haar bescherming, ook al had zij herhaaldelijk aangegeven zich onveilig te voelen. De organisaties hebben informatie zeer beperkt gedeeld met elkaar en niet goed samengewerkt.

Herhaling onderzoek straatintimidatie

In 2020 verschijnt een [vervolg](#) op het in 2016 verschenen onderzoek naar seksuele straatintimidatie in Rotterdam. Bijna alle vrouwen in het onderzoek (94 procent in 2016; 92 procent in 2020) hadden een of meer ervaringen met seksueel getinte toenaderingen van onbekende mannen in de publieke ruimte. Een aanzienlijk deel van de vrouwen uit het onderzoek in 2020 voelt zich onveilig wanneer zij worden nageroepen met seksueel getinte opmerkingen (40 procent), seksueel getinte beledigende opmerkingen (50 procent) of om seks gevraagd worden (62 procent). Deze percentages zijn aanzienlijk hoger dan in 2016.

Seksueel grensoverschrijdend gedrag

In de eerste helft van 2022 zijn er diverse affaires en incidenten die ervoor zorgen dat er publieke discussies ontstaan over seksueel grensoverschrijdend gedrag. De belangrijkste affaire betreft het televisieprogramma *The Voice of Holland*. Op 20 januari 2022 zendt het onlineprogramma *BOOS* een [aflevering](#) uit over seksueel machtsmisbruik en seksueel grensoverschrijdend gedrag bij het programma *The Voice of Holland*. In het programma delen meerdere vrouwelijke deelnemers en medewerkers van *The Voice of Holland* hun verhaal en worden beschuldigingen van seksueel grensoverschrijdend gedrag en machtsmisbruik geuit aan het adres van diverse mannelijke medewerkers van het programma. De uitzending van *BOOS* is voor de regering aanleiding om Mariëtte Hamer aan te stellen als regeringscommissaris seksueel grensoverschrijdend gedrag. In april 2022 begint zij met haar werkzaamheden. Op 13 januari 2023 start het landelijke programma '[Elkaars wensen en grenzen herkennen, erkennen en respecteren : Nationaal Actieprogramma Aanpak seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld](#)'. In dit actieprogramma staat hoe het kabinet de komende jaren inzet op het voorkomen, signaleren en opvolgen van seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld.

Inclusie

Lokale Agenda Toegankelijkheid (LAT)

In augustus 2020 presenteert de Gemeente Rotterdam de [Lokale Agenda Toegankelijkheid](#) of LAT. Van de LAT is er ook een [kortere versie](#) in eenvoudige taal.

Dit beleidsdocument laat zien hoe er nu en in de nabije toekomst door de gemeente, maar ook door de stad, wordt gewerkt aan toegankelijkheid voor iedereen. Sinds de

ratificatie van het VN-Verdrag Handicap in 2016 is elke gemeente verplicht zo'n beleidsdocument op stellen. De focus in de agenda ligt niet op specifieke doelgroepen, maar op een algemeen toegankelijk beleid ten behoeve van inclusie van mensen met een handicap of beperking en/of chronische ziekte. De focus ligt alleen op specifieke doelgroepen wanneer dat nodig is.

Deze agenda bestaat uit verschillende thema's. De thema's zijn: opgroeien; buitenruimte; vrije tijd; wonen; zorg, welzijn en ondersteuning; vervoer en persoonlijke mobiliteit; werk, arbeidsmarkt en meedoen; dienstverlening; bewustwording en communicatie. Per thema wordt informatie gegeven over:

- Het belang van toegankelijkheid.
- Een voorbeeld van wat er al veranderd is in de toegankelijkheid.
- Een voorbeeld van wat er nog meer gaat veranderen.

Rapport Brede Raad 010 over uitvoering LAT

In februari 2023 presenteert de Brede Raad 010 een rapport over de uitvoering van de Lokale Agenda Toegankelijkheid (LAT). In de LAT is vastgelegd hoe de gemeente gaat werken aan een meer toegankelijke stad voor mensen met een beperking. In het rapport concludeert de Brede Raad dat de LAT heeft geleid tot meer bewustwording bij beleidsmakers en een verbetering in de bejegening van Rotterdammers (met een beperking) bij de gemeente. Maar inclusief beleid is een verantwoordelijkheid van alle medewerkers van de gemeente. Het beleid van de gemeente zou moeten gaan over alle Rotterdammers. Nog te vaak merkt De Brede Raad dat de gemeente Rotterdammers met een beperking als aparte groep ziet. Wil de gemeente de participatie en inclusie van mensen met een beperking verbeteren, dan vraagt dit om een stevige visie, de overtuiging dat mensen met een beperking erbij horen en ertoe doen en dat het de taak van de gemeente

is om te waarborgen dat er gelijke kansen zijn voor de Rotterdammers met een beperking of chronische ziekte. Hiermee wordt ook iedereen verantwoordelijk voor het maken van inclusief beleid.

Inclusieve cultuursector

In 2021 neemt een aantal directeuren van cultuurinstellingen en leidinggevendenden van Rotterdamse culturele organisaties het initiatief tot het netwerk [Cultuur/Inclusief](#). Een netwerk van directeuren en leidinggevendenden die elkaar scherp en verantwoordelijk houden om vastgeroeste systemen, ingesloten patronen en gevestigde posities proactief open te breken. Ambities van dit initiatief zijn: zorgen voor een diverser personeelsbestand; zorgen voor training en begeleiding; zorgen voor een veilige werkomgeving; zorgen voor gelijkwaardigheid in programma; organiseren van bijeenkomsten.

Bescherming arbeidsmigranten

De gemeente Rotterdam wil arbeidsmigranten uit landen uit de Europese Unie meer beschermen. Daarom lanceert de gemeente in april 2021 het [actieprogramma](#) EU-arbeidsmigranten ‘Werken aan een menswaardig bestaan’ 2021-2025. Het tegengaan van uitbuiting, betere registratie en meer contact tussen gemeente en arbeidsmigrant zijn enkele doelen van de aanpak.

010 Inclusief Award

Vanaf 2022 wordt jaarlijks de 010 Inclusief Award uitgereikt door platform 010 Inclusief voor vernieuwende acties die leiden tot meer diversiteit en inclusie op de werkvloer. Het platform 010 Inclusief werkt samen met SER Diversiteit in Bedrijf aan een Rotterdamse arbeidsmarkt waar plaats is voor iedereen. We stimuleren en faciliteren een cultuuromslag in bedrijven en organisaties naar een divers en inclusief bedrijfsklimaat. Er worden twee

prijzen uitgereikt; één voor een activiteit uit het midden- en kleinbedrijf (mkb) en één voor een groot bedrijf. De acties worden beoordeeld door een deskundige jury op impact, of ze vernieuwend zijn en of andere ondernemers de acties makkelijk kunnen overnemen. In 2022 was de eerste prijsuitreiking. De winnaars van deze [eerste editie](#) zijn: Heilige Boontjes voor ‘De Rotterdam Recruitment Agency’ (RRA) en uitzendbureau Unique in de categorie groot en voor hun ‘Traineeship Diversiteit’. Winnaars van de [tweede editie](#) zijn: Sneakerbedrijf WEAR en netbeheerder Stedin. WEAR wint met hun Fresh Step Factory de prijs in de categorie mkb. Met dit initiatief creëert WEAR werkplekken voor werknemers met een afstand tot de arbeidsmarkt, die aan de slag gaan met het opknappen van tweedehands sneakers in de werkplaats van het bedrijf. Stedin sleept de prijs in de wacht in de categorie groot bedrijf met het Service Team Operations (STO), een opleidingstraject gericht op groepen leerlingen die divers zijn in allerlei opzichten.

Opvang vluchtelingen uit Oekraïne

Op 24 februari 2022 valt Rusland Oekraïne binnen. Dat leidt tot een grote vluchtelingencrisis. Veel Europese landen vangen vluchtelingen uit Oekraïne op. In Nederland verblijven inmiddels meer dan 100.000 Oekraïense vluchtelingen. Een onderzoek van het [Kennisplatform Inclusief Samenleven](#) gaat in op de opvang van Oekraïense vluchtelingen in Rotterdam in de periode mei tot eind juli 2022. Onderzoek concludeert dat de opvang van vluchtelingen uit Oekraïne in Rotterdam heel snel op gang is gekomen. Er is voortgebouwd op de ervaringen en structuren die zijn opgebouwd in de coronacrisis. Daardoor zijn snel veel gemeentelijke opvangplekken gerealiseerd. In Rotterdam worden daarnaast relatief veel van deze mensen particulier opgevangen. Er is onder Oekraïners grote waardering en

dankbaarheid voor het feit dat men in Rotterdam is opgevangen.

Inclusiviteitspanel

In 2020 beginnen een aantal ambtenaren van de gemeente Rotterdam met het [inclusiviteitspanel](#) als een pionierend idee. Een inclusiviteitspanel zorgt ervoor dat gemeenteambtenaren te maken krijgen met een breder palet aan perspectieven. Dit zorgt aan de ene kant voor meer inleving en empathie, minder stereotiepe denken en het vermindert gevoelens van angst en bedreiging tussen collega's. Aan de andere kant gaat het institutioneel racisme tegen doordat het processen toevoegt waardoor er niet meer wordt uitgegaan van de maatschappelijk dominante norm, en wordt procesmatig ook stereotiepe denken ingeperkt. Ook zorgt het inclusiviteitspanel ervoor dat bij het maken van nieuw beleid, projecten of programma's en diversiteit- en inclusiebeleid of vraagstukken gemarginaliseerde groepen zelf meepraten, adviseren en beslissen, waardoor de niet-dominante perspectieven worden meegenomen.

Digitale inclusie

Op 24 oktober 2023 zendt de verantwoordelijk wethouder het [programmaplan](#) Digitale inclusie naar de gemeenteraad. Het is een uitwerking van de in het coalitieakkoord 'Eén stad' opgenomen ambitie om te zorgen voor kansengelijkheid. Iedere Rotterdammer moet mee kunnen doen aan de samenleving. Het vergroten van digitale inclusie draagt daaraan bij. Het eerste doel in deze aanpak is om samenwerking tussen verschillende groepen en organisaties in Rotterdam die werken aan digitale inclusie te bevorderen, zodat Rotterdammers beter worden geïnformeerd over de mogelijkheden om ondersteuning op het gebied van digitale vaardigheden te ontvangen en passende ondersteuning te vinden. Het tweede doel is ervoor zorgdragen

dat meer Rotterdammers toegang hebben tot veilig werkende apparaten en internet, zodat zij digitaal kunnen meedoen. Het derde doel is het betrekken van Rotterdammers die normaal gesproken niet worden gevraagd bij de ontwikkeling van algoritmen.

Islamitische begraafplaats en uitstrooiplek voor hindoegemeenschap

In november 2021 [bericht](#) de Havenloods dat er plekken gevonden zijn voor een islamitische begraafplaats en een uitstrooiplek voor de hindoegemeenschap. Aan de Maeterlinckweg in Rotterdam-Zuid is plek gevonden voor een islamitische begraafplaats met ruimte voor 2500 graven. Ook komt er een permanente as-uitstrooiplek voor de Rotterdamse hindoegemeenschap bij het Eiland van Brienoord. Het is nog onbekend wanneer de rustplekken klaar zullen zijn.

Armoede

Armoede op de politieke agenda

Inkomensbeleid en armoedebestrijding staan sinds 2022 hoog op de politieke agenda, onder andere vanwege de hoge inflatie. Het kabinet heeft diverse maatregelen genomen om armoede te bestrijden. Zo zijn op 1 januari 2023 het wettelijk minimumloon en de daaraan gekoppelde uitkeringen met 10 procent verhoogd. Een andere maatregel is de verhoging van de kostendelersnorm van 21 naar 27 jaar in 2023. Dit betekent dat het inkomen van jongeren tot 27 jaar niet meer meetelt bij de uitkering van huisgenoten. Maatregelen die in 2024 ingaan zijn onder meer de verhoging van de huurtoeslag met 416 euro per jaar en de verhoging van het kindgebonden budget voor het eerste kind met 750 euro. In 2022 en 2023, als tegemoetkoming voor de gestegen energiekosten, krijgen huishoudens met een

laag inkomen eenmalige energietoeslag van 1300 euro.

Commissie Sociaal Minimum

In 2022 stelt het kabinet de Commissie Sociaal Minimum in. De Commissie bestaat uit 11 deskundigen. Hun opdracht is te onderzoeken wat verschillende huishoudtypen nodig hebben om rond te kunnen komen en om mee te kunnen doen aan de maatschappij, gekoppeld aan de systemen die dat mogelijk moeten maken. In juni 2023 publiceert de Commissie [haar rapport](#) waarin zij concludeert dat zonder extra maatregelen mensen die op het sociaal minimum leven de komende jaren fors geld tekortkomen. Om dat te voorkomen adviseert de Commissie sociaal minimum verhogingen van het minimumloon, de bijstand en eventueel ook de huurtoeslag. Om armoede bij kinderen te bestrijden moet de kinderbijslag of het kindgebonden budget stevig omhoog.

In het [tweede deelrapport](#) adviseert de Commissie dat bestaanszekerheid landelijk moet worden aangepakt met een centrale rol voor de rijksoverheid. Er is structureel beleid nodig om ervoor te zorgen dat mensen kunnen rondkomen en kunnen meedoen aan de maatschappij. De overheid moet daarvoor twee dingen doen: zorgen voor een toereikend inkomen en zorgen voor een voorspelbaar en toegankelijk stelsel dat uitvoerbaar en houdbaar is. De Commissie adviseert om wettelijk vast te leggen dat er iedere vier jaar een herijking van het sociaal minimum komt. Voorts adviseert de Commissie dat de wettelijke positie van kinderen moet worden versterkt via een wettelijk recht op basisvoorzieningen zoals warm water en energie.

Verhouding tussen het rijk en de gemeente

Uit het [tweede deelrapport](#) van de Commissie Sociaal Minimum blijkt dat de verhouding tussen het rijk en de gemeenten niet in balans is. Verschillen tussen gemeenten zijn te groot

geworden. Het kan honderden euro's per maand verschil maken waar iemand woont. Als eerste stap in het herstel zouden landelijke regelingen toereikend moeten zijn voor het merendeel van de mensen met een inkomen op het sociaal minimum. Ook zou de rijksoverheid een aantal zaken centraal moeten regelen, zoals beschermingsbewind, een aanvullende zorgverzekering of schoollaptop-voorzieningen. Daarbij is het nodig om eenduidige afspraken te maken over de doelgroep en de hoogte van lokale voorzieningen, zodat iedereen gelijk wordt behandeld, ongeacht de woonplaats. Gemeenten kunnen zich dan focussen op individueel maatwerk.

Cijfers over armoede en schulden in Rotterdam

Vanaf 2023 stuurt het college van B&W elk voorjaar de ['Monitor Armoede en schulden'](#) naar de gemeenteraad met de meest recente cijfers over armoede en schulden in Rotterdam. Deze Monitor is de opvolger van de 'Monitor Lage Inkomens' en de 'Monitor Schulden'. De eerste aflevering van de Monitor Armoede en Schulden geeft aan dat in 2021 rond 54.000 huishoudens en rond 85.000 personen in Rotterdam een inkomen tot 110% van het sociaal minimum hebben. Rond 18.000 minderjarige kinderen leven in een huishouden met een dergelijk inkomen.

In de periode 2020-2021 daalde het aantal huishoudens met een laag inkomen met 500; het percentage huishoudens met een laag inkomen bleef nagenoeg gelijk op 18,2%. In 2022 meldden zich 5.109 Rotterdammers aan bij het Expertiseteam Financiën (ETF) dat mensen met financiële problemen begeleidt. Dat is een stijging van 5% ten opzichte van 2021. Niet al deze aanmeldingen leiden tot een intakegesprek: in 2020 werden 4.459 intakegesprekken gehouden; dat is 87% van het aantal aanmeldingen. Niet ieder intakegesprek leidt (direct) tot een

ondersteuningsplan. In 2022 is voor 3.525 Rotterdammers een ondersteuningsplan opgesteld; dat is 79% van alle intakegesprekken. Daarmee zijn in de periode 2019 tot en met 2022 15.134 ondersteuningsplannen gerealiseerd.

Cijfers over armoede en schulden in Rotterdam

In juni 2023 stuurt het college van B&W het beleidsplan '[Rotterdam voor iedereen. Samen sterk tegen armoede en schulden. Armoede- en schuldenbeleid 2023-2026](#)' naar de gemeenteraad. In dit document schetst de gemeente Rotterdam haar ambitie voor de collegeperiode 2023-2026. In dit plan belooft de gemeente dat meer Rotterdammers met financiële problemen actief benaderd worden. Elke Rotterdammer met recht op een inkomensondersteunende regeling, maakt daar gebruik van. Meer Rotterdammers worden naar schuldienstverlening geleid. De gemeente beperkt de gevolgen van het leven in armoede voor Rotterdammers voor wie er (nog) geen perspectief is. Gemeente gaat vorderingen op een meer sociale manier incasseren. Voorts gaat de gemeente een integrale aanpak opstellen voor het verminderen van het aantal kinderen in armoede.

Coronacrisis

Uitbraak corona

De uitbraak van het coronavirus of het SARS-CoV-2 virus in de Chinese stad Wuhan in december 2019 blijkt het begin van een wereldwijde pandemie van covid-19, de ziekte die door het coronavirus wordt veroorzaakt. In maart neemt de Nederlandse overheid diverse vergaande maatregelen tegen de verspreiding van het virus in Nederland, omdat het aantal ziekenhuisopnames van mensen die covid-19 hebben zeer snel stijgt. De zogenoemde 'intelligente lockdown' betekent dat een groot

deel van het openbare leven stil komt te liggen. Voor mensen met een beperking - of dit nu een lichamelijke, verstandelijke of psychische beperking betreft - heeft dit verstrekken gevolgen. Een persoon met autisme die vanwege de coronamaatregelen niet naar het werk kan, mist daarmee ook de dagelijkse structuur waar hij, zij of hen juist vanwege het autisme zo'n behoefte aan heeft. Mensen met een lichamelijke handicap kunnen evengoed niet naar de fysiotherapeut omdat het een contactberoep is. Personen met een beperking die wonen in instituten mogen geen bezoek meer ontvangen. Hetzelfde geldt voor ouderen in verzorgingshuizen of verpleeghuizen.

Discriminatie en de coronacrisis

In heel het land, ook in Rotterdam, registreren de antidiscriminatievoorzieningen en de politie veel discriminatiemeldingen en -incidenten die op de een of andere manier verband houden met de coronacrisis. Dat blijkt uit de discriminatiecijfers over het jaar [2020](#) en [2021](#). Het gaat enerzijds om incidenten die direct verband houden met de coronacrisis, te weten discriminatie van mensen met een Oost-Aziatische achtergrond. Anderzijds gaat het om discriminatie-ervaringen gerelateerd aan de genomen overheidsmaatregelen om de pandemie tegen te gaan. De antidiscriminatievoorzieningen ontvangen veel meldingen van mensen die zich vanwege een beperking of hun leeftijd gediscrimineerd voelen door de maatregelen. Daaronder vallen onder meer meldingen over de mondkapjesplicht. Mensen die vanwege een beperking of ziekte geen mondkapje kunnen dragen, gaven aan zich gediscrimineerd te voelen in winkels, horecagelegenheden of andere voorzieningen. Ook het coronatoegangsbewijs en de mondkapjesplicht in openbare ruimtes leiden tot situaties waarin mensen zich gediscrimineerd voelen. Wat uit de politieregistraties in relatie tot de coronacrisis naar voren komt, zijn meldingen

en aangiften van mensen die zich benadeeld en/of gediscrimineerd voelen omdat zij menen door de wijze van toepassing van de maatregelen anders behandeld te worden.

Maatschappelijke verschillen door de coronacrisis

Al vrij snel blijkt dat de gevolgen van de coronacrisis en lockdown niet hetzelfde zijn voor alle bevolkingsgroepen. Zo verschijnt in najaar van 2020 een grootschalig [onderzoek](#) van de Erasmus Universiteit Rotterdam dat ingaat op de maatschappelijke verdeeldheid door de coronacrisis. Jongeren en mensen met kwetsbare maatschappelijke posities, zoals een laag inkomen, een praktische opleiding, geringe werkzekerheid, en een beperkt ondersteunend netwerk, hebben relatief meer onvrede over het overheidsbeleid dan groepen met een sterkere maatschappelijke positie en een sterker ondersteunend netwerk. Het College voor de Rechten van de Mens constateert in het [jaarrapport](#) van 2021 dat de coronacrisis de tweedeling op de arbeidsmarkt versterkt. Er zijn groepen die extra worden getroffen. Het gaat met name om mensen met een praktische opleiding, jongeren, mensen met een beperking en mensen met een migratieachtergrond. Zij werken vaker als zelfstandige zonder personeel (zzp'er) of flexwerker. Door de coronacrisis verloren medewerkers in de 'flexibele schil' vaak als eerste hun baan, terwijl ze niet altijd terug konden vallen op een uitkering.

Meer lezen?

Op de [website](#) van IDEM staan veel publicaties waaronder onderzoeken en verslagen van kennisateliers. Onderdeel van de website is de [Kennissbank Diversiteit en Emancipatie](#).